

Erich (Georg Anton Sebastian) Von Falkenhayn (1861-1922)

Doğumu: 11.09.1861, Burg Belchau; **Ölümü:** 08.04.1922, SchloP Lindstedt/Potsdam.

1880 yılında askerî okuldan mezun olmuş, daha sonra Harp Akademisine devam etmiş, üç yıl topografya eğitimi aldıktan sonra 1893 yılında Genel Kurmay Başkanlığında Kurmay Yüzbaşı olarak görev yapmış, çok yetenekli, açık fikirli bir insandır. 1896 yılının Haziran ayında Çin’de göreve başlar. Altı yıl Çin’de kalan Falkenhayn’ın siyasi ve sosyal becerileri gelişmiş, deneyimleri zenginleşmiştir. Hankov’daki Harp Okulunda ders vermiş, Kiauço’da deniz üssünün kurulmasından sonra oradaki Alman özel hizmet grubunun hizmetine girmiştir. 1899’da yeniden Prusya ordusuna dönmüş, kartografi işleriyle uğraşmıştır. Çin’deki Boksörler Mücadelesi’nde hem Alman özel hizmet grubunda komutan olarak hem de Tien-tsin geçici hükümetinde siyasi hizmette bulunmuştur. Daha sonra Almanya’da Genel Kurmay Başkanlığında bir yıl Lojistik Destek Bölümü Başkanlığı görevini yürütmüştür. 1913’de Prusya Savaş Bakanı, 1914’te Genel Kurmay Başkanı olmuştur. Ancak taktik hataları nedeniyle çok eleştirilmiş, Verdun yenilgisinde itibarı zedelenmiştir. 1915’te Savaş Bakanlığını bırakmış, 1916’da Genel Kurmay Başkanlığından alınmıştır. Yerine Hindenburg atanmıştır. 1916 sonbaharında Romanya cephesinde savaşmıştır. Onun 1917 yılında Osmanlı ordusunda görev alması olayını Franz von Papen’in anılarından izleyelim: “Falkenhayn, Verdun savaşından sonra yerini Hindenburg ve Ludendorff’a bırakmıştı. Yitirdiği onurunu Romanya’daki ihtişamlı çalışmalarıyla yeniden elde etti. Türkiye bizden ısrarla yardım talebinde bulunduğu sırada, Falkenhayn bu göreve atanacak en uygun kişi olarak görüldü.” Birinci Dünya Savaşı sırasında Orta Doğu cephesinde olumsuzluklar peş peşe görünmekteydi. Mekke’nin Osmanlıya baş kaldıran Arapların eline geçmesinden bir süre sonra Bağdat’ın İngiliz birlikleri tarafından 11 Mart 1917’de işgal edilmesi, Filistin ve Kudüs’ün de tehdit edilmesi üzerine Alman İmparatorluğu’ndan yardım istendi. O tarihe kadar Mareşal Kolmar von der Goltz Paşa, Türklere askerî danışmanlık hizmeti veriyordu. General Townshend komutasındaki ordular Bağdat üzerine saldırmışlar ve Goltz Paşa’nın ölümünden sonra da Bağdat’ı ele geçirmişlerdi. Osmanlı İmparatorluğu’nun bu kayıplar nedeniyle hem siyasi hem de askerî bakımdan durumu sarsılmıştı. Enver Paşa, Mustafa Kemal Paşa’nın emrindeki 7. Ordu ve Halil Paşa’nın komutasındaki 6. Ordu ile Bağdat’ı geri almak için taarruz planlamıştı. Ancak bu birleşik orduların komutasını Mareşal Falkenhayn’a vermek için Almanya ile anlaşma yapıldı. Mareşal Falkenhayn kesin kararını Orta Doğu cephelerini gördükten sonra verdi ve görevi kabul etti. Yapılan durum değerlendirmesinde Filistin cephesinin çok daha öncelikli bir tehlike arz ettiği anlaşıldı. Filistin cephesi İngiliz

birlikleri tarafından yıkıldığı takdirde, Kudüs, Suriye ve Irak topraklarının kaybedilmesine yol açacaktı. Bu cephe ise hem asker hem de donanım bakımından çok zayıftı. Bu arada Falkenhayn'a Türk Mareşali unvanı da verilmişti. Türk ve Alman orduları birleştirilerek Yıldırım Orduları Grubu oluşturuldu, başına da Falkenhayn getirildi. Falkenhayn'ın İstanbul'daki karargâhının adı da dikkati çekiyordu. Hemen hemen tamamen Alman subaylarından oluşan bu karargâha "F. Orduları Grup Komutanlığı" adı verilmişti. Filistin cephesi ile ilgili taarruz kararında Falkenhayn ile Enver Paşa aynı görüşü paylaşıırken, Mustafa Kemal Paşa onlara katılmıyor, savunma yapılmasının daha doğru olacağına inanıyordu.

Falkenhayn, Osmanlı ordusunda görev yapmakta olan eski Alman subaylarına ve Türk subaylarına da güvenmiyordu. Bu yüzden Filistin cephesinin komutanlığına Kress von Kressenstein Paşa'yı getirdi. Mustafa Kemal Paşa durumu bütün ayrıntılarıyla Enver Paşa'ya bildirdiği 20 Eylül 1917 tarihli mektubunda şöyle demektedir: "Sözün kısası, gerek mülki hükümet, gerek ahali içinde yapılacak işlerin alelade bir memleket meselesi değil, en birinci memleket savunma sorunu olduğu bu devirde memleketin hiçbir köşesinin herhangi bir yabancı nüfuz ve idaresi altına verilmesi, saltanatın yaşamasını kesinlikle ihlal ve iptal eder." Ancak olaylar Mustafa Kemal'in önerdiği şekilde gelişmez. Falkenhayn'ın 7. Orduyu lağvetmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa 30 Eylül 1917'de Enver Paşa'ya gönderdiği mektupta şu açıklamayı yaparak Falkenhayn'ı uyarır: "Vazifemin gereği olan ve hakikatten ibaret olan maruzatımda doğruladığım gibi güçlükler ne kadar büyük olursa olsun memleketimizi selamete ulaştırabileceğime olan güvenim asla sarsılmamıştır." Fakat onun bu uyarısı da boşa çıkar. Konu mecliste görüşülür ve Falkenhayn'ın kararı onaylanır. Mustafa Kemal Paşa bunun üzerine görevinden ayrılır ve İstanbul'a döner. Franz von Papen de Falkenhayn'ı bu karardan döndürmek için kendisiyle görüşür ama bir sonuç alamaz. Papen ile Mustafa Kemal Paşa'nın bu konudaki görüşleri büyük bir benzerlik gösterir. Olaylar hızla gelişir ve düşman, Türk ve Alman ordularının lojistik desteklerini sabote eder. Papen'in bu konudaki açıklaması şöyledir: "Haydar Paşa İstasyonu'ndaki cephane yüklü vagonlara bomba atılmış ve bütün mühimmat zayi olmuştu. Halep'e gönderilecek değerli takviye malzemesi tamamen imha edilmişti." Sonuç olarak Falkenhayn, Verdun yenilgisinden sonra ikinci kez yanlış taktik sonucu Filistin cephesinde de yenilgiyi tadar. İngiliz ordusu 31 Ekim 1917'de taarruzu geçip Kudüs'ü ve Filistin'i alır. 25 Şubat 1918'de Falkenhayn görevinden alınır. Onun yerine başka bir Alman General atanır: Liman von Sanders.

Zeki Cemil ARDA

KAYNAKÇA

ÇELİKLER, H. Fahri, "Atatürk'ün Yaşamından: Falkenhayn-Mustafa Kemal Anlaşmazlığı", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C V, S 13, Ankara-Kasım 1988.

PAPEN, Fransız Von, **Die Wahrheit Eine Gasse**, Paul List Verlag, München 1952.

28/11/2023 tarihinde

<https://aturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/erich-georg-anton-sebastian-von-falkenhayn-1861-1922/?pdf=3679> adresinden erişilmiştir